

Ουγκο φόν Χόφμανσταλ

'Ο Ποιητής και η Έποχή μας

Μετάφραση: Φώτης Καλλιός

Ἡ ἀξιοπρέπεια τῶν ποιητῶν, τῶν νεκρῶν καὶ τῶν ζωντανῶν, δὲν ἀνέχεται κανέναν ἄλλο ἔπαινο ἐκτός ἀπ' τὸν ἀληθινὸ ἐκεῖνο ἔπαινο πού εἶναι ἡ ἐμπιστοσύνη τῶν ζωντανῶν ἀνθρώπων. Ἄλλὰ ἡ ἐποχὴ μας χαρακτηρίζεται ἀπὸ πολλαπλά νοήματα κι ἀπὸ ἀβέβαια περιγράμματα. Στηριζόμεστε πάνω σὲ ἀσταθὴ θεμέλια: γνωρίζουμε τὴν ἀνασφάλεια ἐκεῖ πού οἱ πρόγονοί μας πίστευαν πὼς στέκονται γερὰ στὰ πόδια τους. Μιά γλυκιὰ μὰ χρόνια ζαλάδα σαλεύει ἀνάμεσά μας. Καὶ πολλὰ σ' αὐτὴ τὴν περίοδο σὲ λίγους μόνο ἀναγγέλλονται καὶ πολλὰ λείπουν ἀπὸ κείνα πού πολλοὶ φαντάζονται πὼς ἐξακολουθοῦν πράγματι νὰ βρίσκονται μαζί μας. Ἔτσι, ἴσως οἱ ποιητὲς διερωτῶνται κάποτε ἂν ὑπάρχουν στ' ἀλήθεια γιὰ τὴν ἐποχὴ αὐτὴ ὅπου ἔχουν πέσει ἂν ἀνάμεσα στὸν τετριμμένο καὶ παραδοσιακὸ ἔπαινο πού ἐκτοξεύεται πάνω τους, τοὺς προσφέρεται πουθενά ὁ μόνος ἀληθινὸς ἔπαινος πού ἀρμόζει στὴν ἀξιοπρέπεια τους — ἡ ἐμπιστοσύνη ζωντανῶν ἀνθρώπων, ἡ ἀναγνώριση τῆς ἀρχηγίας τους. Ἄλλὰ εἶναι ἀλήθεια ἴσως (καὶ θὰ μπορούσε νὰ ἴσως) νὰ εἶναι ἀλήθεια ὁμορφὴ καὶ ἀξία μιᾶς ἐποχῆς πού ἔχει ἀπογυμνωθεῖ ἀπὸ κάθε ἐπίδειξη καὶ ρητορία) ὅτι ἀκριβῶς τώρα ὁ μονάκριβος αὐτὸς ἀληθινὸς ἔπαινος προσφέρεται ἀδιάκοπα στοὺς ποιητὲς μας, προσφέρεται ὅμως μ' ἕναν τόσο κρυφὸ κι ἔμμεσο τρόπο ὥστε χρειάζεται μιὰ κάποια σκέψη καὶ μιὰ κάποια γνώση τοῦ κόσμου γιὰ ν' ἀντιληφθεῖ κανεὶς αὐτὴ τὴν κρυφὴ ἐκτίμηση, τὴν κρυφὴ λαχτάρα γιὰ τὸν ποιητὴ, αὐτὴ τὴν ἀναζήτηση τοῦ καταφύγιου τῆς δυνάμει του.

Κατὶ τέτοιο συμβαίνει σήμερα ἐάν δὲν κάνω λάθος. Κι ὁ τρόπος πού τὸ βλέπω μὲ ὑποχρεῶναι ἀρχικὰ νὰ σᾶς ξαφνιάσω λίγο. Γιατί ὀφείλω νὰ βεβαιώσω ὅτι τὸ διάβημα, ἡ ἀμετρη αὐτὴ συνήθεια, ἡ τερατώδης αὐτὴ, ἂν θέλετε, ἀρρώστια τῆς ἐποχῆς μας πού παραεγκαταλήφθηκε στοὺς στατιστικούς καὶ στοὺς λογιστὲς τῶν ἐκδοτῶν, ἔχει πολὺ λεπτότερες ὀψεις πού δὲν ἔχουν προσεχθεῖ, καὶ δὲν ἐκφράζει στ' ἀλήθεια ἄλλο τίποτε ἀπ' τὴν ἀπαρηγόρητη λαχτάρα γιὰ τίς χαρὲς τῆς ποίησης. Ὁ ἰσχυρισμὸς αὐτὸς θὰ σᾶς ἐκπλήξει καὶ θ' ἀπαντήσετε πὼς σὲ καμιὰ ἄλλη ἐποχὴ ὅσο στὴ σημερινὴ ἡ ποίηση δὲν εἶχε τόσο μικρὸ μέρος στὴν ἀναγνωστικὴ ὕλη καὶ πὼς χάνεται μέσα στίς τεράστιες μάζες τῶν βιβλίων πού πράγματι διαβάζονται. Θὰ μοῦ εἴπετε πὼς ἡ ἀποψή μου θὰ μπορούσε νὰ ἴσως νὰ εἶναι σωστὴ ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἀφορατὲς τῶν παραμυθιῶν τῆς Χαλιμᾶς ἢ ἴσως τοὺς σύγχρονους τῆς «Princesse de Clèves» ἢ τὴ γενιά τοῦ «Βέρθερου» ἀλλὰ πὼς σίγουρα ἰσχύει λιγότερο γιὰ τὴν ἐποχὴ μας ἐπιστημονικῶν ἐγχειριδίων καὶ ἐγκυκλοπαιδειῶν χρήσιμης γνώσης καὶ ἀμετρητῶν περιοδικῶν στὰ ὅποια δὲν ὑπάρχει θέση γιὰ τὴν ποίηση. Θὰ μοῦ θυμίσετε ὅτι στίς μέρες μας οἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδιά εἶν' ἐκεῖνοι πού διαβάζουν θεατρικὰ ἔργα καὶ ποιήματα. Ἄλλὰ ζήτησα τὴν ἄδεια σας νὰ σᾶς μιλήσω γιὰ πράγματα πού δὲν εἶναι ἐντελῶς στὴν ἐπιφάνεια καὶ θὰ ἤθελα νὰ στοχαστοῦμε γιὰ λίγο τὴν πλατιά διαφορὰ τοῦ διαβάσματός μας ἀπ' τὸ διάβασμα παρωχημένων ἐποχῶν. Τὸ δικό μας διάβασμα μοῦ φαίνεται ἀξιόλογο ἀκριβῶς γιατί εἶναι σὲ μεγάλο βαθμὸ ἀνήσυχο, ἄσκοπο καὶ ἄλογο φαινομενικά. Ἀπροσμέτρητη ἀπόσταση μᾶς χωρίζει ἀπ' τὸν ἡρεμὸ φίλο τῶν εὐγενῶν γραμμάτων, ἀπ' τὸν παλιὸ ἑρασιτέχνη κάποιος λαϊκῆς ἐπιστήμης, ἀπ' τὸν ἀναγνώστη διηγημάτων καὶ ἀπομνημονευμάτων σὲ περασμένους καὶ πιὸ γαλήνιους καιροὺς. Μὲ τὸν πυρετῶδη του ρυθμὸ ἀκριβῶς, τὴν ἀκρισία του, τὴν ἀνήσυχη περιπλάνησή του ἀπὸ βιβλίο σὲ βιβλίο, τὴν παραζάλη του καὶ τὴν ἀναζήτησή του, τὸ διάβασμα τῆς γενιᾶς μας μοῦ φαίνεται λειτουργία τῆς ἴδιας τῆς ζωῆς μας, μιὰ ἀξιόλογη στάση μέσα μας, μιὰ συμβολικὴ χειρονομία.

Σάν επίκεντρο σχεδόν χειρονομία ολόκληρης τῆς ἐποχῆς μας θεωρῶ τόν ἄνθρωπο μ' ἓνα βιβλίο στό χέρι, καθῶς ὁ γονυπετής ἄνθρωπος μέ σφιγμένα χέρια ὑπῆρξε τό σύμβολο ἄλλων ἐποχῶν. Δέν ἀναφέρομαι βέβαια σ' αὐτούς πού ἐπιθυμοῦν νά μάθουν ὀριστικά πράγματα ἀπό συγκεκριμένους τομεῖς. Μιλᾶω γιά ἄλλους οἱ ὅποιοι, ἀνάλογα πάντα μέ τό βαθμό τῶν γνώσεών τους, διαβάζουν ποικίλα βιβλία, ἀλλάζοντάς τα συνεχῶς, δίχως νά κάνουν ποτέ γιά πολύ καιρό μ' ἓνα ἀπ' αὐτά, ὀδηγημένοι ἀπό κάποια ἀδιάκοπη καί πάντα ἀκατασίγαστη λαχτάρα. Ὡστόσο, ὅλων αὐτῶν ἡ λαχτάρα δέ μοιάζει διόλου ν' ἀπευθύνεται στόν ποιητή. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐπιστήμης ἢ ἀκόμη, γιά τή μεγάλη πλειοψηφία, ὁ ἀπλός δημοσιογράφος, αὐτοί ἔχουν τήν ἱκανότητα νά κατευθύνουν τή λαχτάρα τους. Διαβάζουν πιότερο ἐφημερίδες, παρά βιβλία καί, μολονότι ἀγνοοῦν τί ἀκριβῶς ψάχνουν, αὐτό δέν εἶναι πάντως ποίηση, μά ἐπιπόλαιες ἐξηγήσεις γιά νά ξενοιάσουν λιγάκι, ἀθροίσματα ἐξωτερικῶν γεγονότων, εὐκολες καί φαινομενικά νέες «ἀλήθειες» — ὀλη τήν ἀκατέργαστη ὕλη τῆς ζωῆς. Ἐπαναλαμβάνω ἐδῶ ὅτι ὅλοι μας λέμε φλύαρα καί πιστεύουμε ἐπιφανειακά. Νομίζω, ὄχι, γνωρίζω πῶς ὅλα αὐτά δέν εἶναι παρά ἡ ἐξωτερική ὄψη τῶν πραγμάτων. Διότι ζητοῦν κάτι παραπάνω, ζητοῦν κάτι διαφορετικό αὐτοί οἱ ἑκατοντάδες χιλιάδες ἀναγνώστες στίς πολλές ἑκατοντάδες βιβλία τους πού περνοῦν ἀπό χέρι σέ χέρι μέχρις ὅτου οἱ σελίδες τους βρωμίουν καί φθαροῦν: ζητοῦν κάτι πέρα ἀπό κείνα τά ἄσχετα μεταξύ τους πράγματα, κείνες τίς ἀερόλογες, βραχύβιες θεωρίες πού τούς προσφέρει τό ἓνα βιβλίο μετά τό ἄλλο· εἶναι ἀναζητητές, μά καμιᾶ διαλεκτική δέν τούς ἐγγυήθηκε ποτέ τήν ὀξυδέρκεια πού θά τούς ἐπέτρεπε νά διερωτηθοῦνε καί νά πῶνε τί ἀναζητοῦν: δέν ἔχουν εὐρύτητα ματιᾶς μήτε συνθετική δύναμη· ὁ μόνος τρόπος λοιπόν πού τούς μένει γιά νά ἐκφράσουν τί τούς συμβαίνει εἶναι αὐτή ἡ βουβή καί εὐγλωττή κίνηση μέ τήν ὀποία βάζουν στήν ἄκρη ἓνα βιβλίο πού ἄνοιξαν καί πέρνουν στά χέρια τους κάποιο ἄλλο. Καί τοῦτο πρέπει νά γίνεται ἔτσι ἀσταμάτητα: γιατί ἀναζητοῦν ἀπό βιβλίο σέ βιβλίο κάτι πού τά περιεχόμενα κανένος ἀπ' τά χιλιάδες αὐτά βιβλία δέν μπορεῖ νά τούς δώσει· ἀναζητοῦν κάτι πού γλιστράει ἀνάμεσα στά περιεχόμενα ὅλων αὐτῶν τῶν ἀτομικῶν βιβλίων, κάτι πού νά συνενώνει σέ μιᾶ μοναδική ἄρμονία τά περιεχόμενα ὅλων τους. Καταβροχθίζουν τή ρεαλιστικότερη ἀπ' ὄλες τίς λογοτεχνίες καί ψάχνουν κάτι τι τό ἔντονα πνευματικό — κάτι πού, σάν μέ μαγική μεταγίγνηση ζωντανοῦ αἵματος, θά μπορούσε νά συνδέσει τή ζωή τους μέ τίς φλέβες τῆς μεγάλης ζωῆς τοῦ κόσμου. Ψάχνουν σέ βιβλία ὅτι, ἄλλοτε ἔψαχναν μπροστά στούς εὐωδιασμένους βωμούς, στό λυκόφως τῶν μητροπόλεων πού ἡ λαχτάρα τους τούς εἶχε μάθει νά ὑψώνουν. Ψάχνουν αὐτό πού θά τούς ἐνώσει δυνατότερα ἀπ' ὅτιδήποτε ἄλλο μέ τόν κόσμο καί ταυτόχρονα θά τούς ἐλαφρύνει ἀπ' τό βάρος του. Ψάχνουν ἓναν ἑαυτό πού μέ τό ἔρεισμά του οἱ δικοί τους ἑαυτοί θά μπορούσαν ν' ἀναπτυθοῦν λιγότερο ἀνήσυχτα. Μέ μία λέξη ἀναζητοῦν ὀλη τή γοητεία τῆς ποίησης. Ἀλλά δέν εἶναι δουλειά τους νά δίνουν λογαριασμό γιᾶ τόν ἑαυτό τους μέ ἀκρίβεια, μήτε νά γνωρίζουν πῶς ἀναζητοῦν τόν ποιητή πίσω ἀπ' τό δημοσιογράφο καί τόν ἐφήμερο συγγραφέα. Ὅπου ψάχνουν κάτι βρίσκουν. Τό διηγηματογράφο πού τούς διασκεδάζει, τό δημοσιογράφο πού δίνει μιᾶ κάποια γέυση στήν καθημερινή ζωή τους καί ρίχνει τά δυνατά φῶτα μιᾶς εὐρύτερης ὑπαρξης στά πρῶνά καί στίς βραδιές τους — δέν ἔχω πράγματι οὔτε τό θάρρος οὔτε τή διάθεση νά τούς διαχωρίσω ἀπ' τόν ποιητή. Ἀκόμα κι ἡ παραγωγή τοῦ ἀθλιέστερου γραφιά, ὅσο μηδαμινή κι ἀνάξια κι ἄν εἶναι, παίρνει κάτι ἀπ' τήν αἴγλη τοῦ ποιητή, ὅταν τή βλέπει κάποιος μέ μάτι ἄφθαρτο, μέ φαντασία μαθημένη στήν τραχύτητα καί στήν ταιλαιπωρία τῆς ζωῆς. Κι αὐτό συμβαίνει ἀπλοῦστατα γιατί ὁ γραφιάς χρησιμοποιεῖ, μ' ὀση ἀδεξιότητα κι ἄν τό κάνει, τό θαυμαστότερο ἀπ' ὄλα τά ἐργαλεῖα — μιᾶ ζωντανή γλώσσα. Ἐξευτελιζεται βέβαια εὐνουχίζοντας ὅσο γίνεται τή γλώσσα ἀπ' τήν εὐγένειά της, ἀπ' τή λάμψη της, ἀπ' τή ζωή της. Ἀλλά ποτέ δέν καταφέρνει νά τή φτωχύνει τόσο ἀμετάκλητα ὥστε κάποιοι σπασμένοι ρυθμοί, κάποιοι συνδυασμοί λέξεων πού κατέχει δίχως νά τό θέλει ἢ κάποιες εἰκόνας πού κατά λάθος ἐπιδείχνει ἡ

κακογραφία του, ώστε ὄλ' αὐτά λοιπόν νά μὴν πέσουν σάν μαγικές ἀχτίδες πάνω σέ μιά νεαρή, σέ μιά ἄμορφη ψυχή...

Καί τώρα, ἔχοντας προσπελάσει τό μεγάλο μυστήριο τῆς γλώσσας, ἀποκάλυψα ἔξαφνα τό στόχο στόν ὁποῖο σᾶς ὀδηγοῦσα. Μέ τή δύναμη τῆς γλώσσας ὁ ποιητής ἀπ' τὰ μυστικά καταφύγια του κυβερνᾷ ἕναν κόσμο τοῦ ὁποῖου τὰ μεμονωμένα μέλη μπορεῖ νά τόν ἀπαρنيοῦνται, μπορεῖ ἀκόμη καί νά ξεχνοῦν τήν ὑπαρξή του. Καί ὅμως αὐτός εἶναι πού φέρνει κοντά στίς σκέψεις του τή μία μέ τήν ἄλλη ἢ πού τίς διχάζει, πού ἐξουσιάζει καί τρέφει τή φαντασία τους, τίς παραξενιές τους καί τὰ πιό τρελά τους παιχνίδια. "Ὅπως κάθε αὐθεντική δύναμη, ἡ σιωπηρή αὐτή μαγεία ἐργάζεται ἀδυσώπητα. Γιατί κάθε τι πού ἔχει γραφτεῖ σέ κάποια γλώσσα καί, τολμῶ νά πῶ, κάθε τι πού σκεφτόμαστε ἔχει τήν πηγὴ του στό ἔργο ἐκείνων πού κάποτε ἀσχολήθηκαν μ' αὐτή τή γλώσσα δημιουργικά. Καί κάθε τι πού, στήν εὐρύτερη δυνατή ἔννοια, ὀνομάζουμε λογοτεχνία, μέχρι τό λιμπρέτο μιᾶς ὄπερας τοῦ συρμοῦ καί τό διήγημα τσέπης — ὄλ' αὐτά ἔχουν τή ρίζα τους στά λιγοστά μεγάλα βιβλία τοῦ κόσμου. Ἡ καταγωγή ἐκφυλίστηκε, διαστράφηκε μέ ἀστόχαστες καί grotesque ἐπιμιξίες, μά εἶναι κατευθείαν γραμμὴ καταγωγῆ. Καί ἔτσι ἡ φαντασία ἑκατοντάδων χιλιάδων ἀνθρώπων ἀνήκει πραγματικά στούς ποιητές, πάντα καί μόνο στούς ποιητές, στίς λέξεις πού κείνοι συνάθροισαν ἔσαι ἢ πού διαχώρισαν μέ κάποιες ἀντιθέσεις, στά σχήματα καί στίς καταστάσεις μέ τίς ὁποῖες συμβόλισαν τό αἰώνιο γεγονός. Ὁ ἐργαζόμενος πού κρατᾷ στό λεωφορεῖο τή μισοδιαβασμένη ἐφημερίδα του, ἡ ὑπάλληλος καταστήματος ἢ ἡ μοδιστροῦλα πού δανεῖζουν ἢ μιά στήν ἄλλη τιποτένια μυθιστορήματα, δέν εἶναι παράξενο νά συλλογισθοῦμε ὅτι κι αὐτοί ἀκόμα, στίς στιγμές ἐκεῖνες πού τό βλέμμα τους διαπερνᾷ τίς μαύρες τυπωμένες γραμμές, παραδίδονται κατά κάποιο τρόπο στούς ποιητές, ζοῦν τή βία τῶν ποιητῶν, τῶν μοναχικῶν αὐτῶν ψυχῶν πού δέν ὑποπεύονται τήν ὑπαρξή τους κι ἀπ' τὰ γνήσια ἔργα τῶν ὁποῖων ἄβυσσος τούς χωρίζει, αὐτούς καί τούς ὁμοίους τους! Ἡ πνευματικότητα τῶν ποιητῶν, ἡ ἔρμη τους πού συνδέει τό ἕνα μέ τ' ἄλλο τὰ ἄτομα πού διαφορετικά θά ἔμεναν ἀπομονωμένα, ἡ μαγεία τους καί μόνο συγκρατεῖ μαζί τὰ βιβλία αὐτά καί κάνει καθένα τους ἕνα ξεχωριστό κόσμο κι ἕνα νησί ὅπου μπορεῖ νά κατοικήσει ἡ φαντασία. Δίχως αὐτή τή μαγεία πού τούς δίνει μιά ἐπίφωση μορφῆς, τὰ βιβλία ἐκεῖνα θά κομματιάζονταν καί θά ἦσαν νεκρή ὕλη, ἔτσι, ὥστε δέ θά ὑπῆρχε κανεῖς γιά νά τὰ πιάσει.

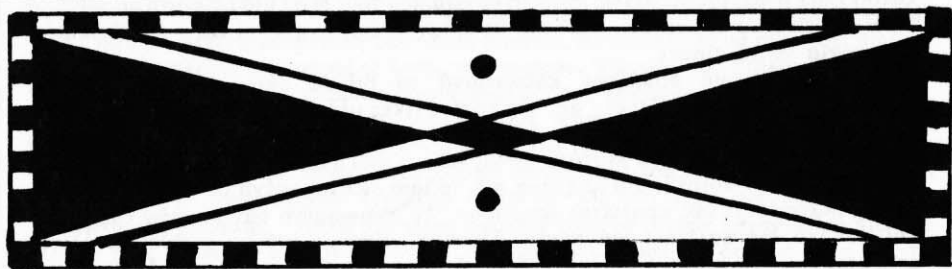
Χιλιάδες χέρια ἀρπάζουν καθημερινά τὰ βιβλία ὅπου ἡ ἐπιστήμη ἔχει συσσωρεύσει τίς σκληρότερες ἀπ' τίς κοπιαστικές μέρες καί νύχτες τῆς τὰ βιβλία αὐτά πάνω ἀπ' ὅλα φαίνεται πῶς ἔχουν θιασώτες τὰ λεπτότερα καί συνεπέστερα μυαλά. Μήπως ὑπερβάλλω πιστοποιώντας πῶς κι ἐδῶ ἀκόμα ἀνακαλύπτω μιά κρυφὴ λαχτάρα γιά τόν ποιητὴ, μιά λαχτάρα πού τό ἴδιο διεστράμμενη μέ πολλές ἐρωτικές ὀρμές, διατείνεται πῶς κρατιέται μακριά ἀπ' τό ἀντικείμενο τῶν κρυφῶν τῆς πόθων καί πῶς τό ἐγκσταλείπει γιά πάντα; Σίγουρα, σίγουρα, μόνον ἐκεῖνοι οἱ ὀλίγοι ἐκλεκτοί πού ἐργάζονται σέ μιά δεδομένη ἐπιστήμη ἀναζητοῦν τόν ἀληθινό τῆς χαρακτήρα, τήν αὐστηρή καί περιορισμένων διαστάσεων ὑπόστασή της, περιφραγμένη ἀπό μιά ἄβυσσο αἰωνίου ψύχους! Οἱ ἀναπόδειχτες ψυχές τοῦ πλήθους πού ἀναζητᾷ, θά ἔβρισκαν τόσο τρομερό αὐτό τό ψῦχος πού θ' ἀναφλέγονταν καί θ' ἀποδιώχνονταν γιά πάντα ἀπό κοντά του!

Τό ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι ἱκανοί νά ζήσουν μέσα σ' ἕναν ἀέρα μαρμαμένο ἀπ' τό ψῦχος τοῦ ἀπειροῦ διαστήματος, αὐτό εἶναι μυστικό τοῦ πνεύματος, ἀνάλογο μέ τό μυστικό τῶν ποιητῶν πού εἶναι ἱκανοί νά ζήσουν κάτω ἀπ' τήν πίεση ὀλάκερης τῆς συναθροισμένης καί τωρινῆς ἐμπειρίας τῶν ἀνθρώπων. Μιά τέτοια ἱκανότητα δέν ἀνῆκει καί δέν μπορεῖ ν' ἀνήκει στό πλῆθος. Γιατί οἱ ἄνδρες καί οἱ γυναῖκες βρίσκονται στό κέντρο τῆς ζωῆς, ἐνῶ ἀπ' τήν ἐπιστήμη, στήν αὐστηρή καί καθαρὴ τῆς ἔννοια, κανένας δρόμος δέν ὀδηγεῖ πίσω στή ζωῆ. Σέ ὅλες τίς τέχνες ὑπάρχει μιά κλίση νά γίνουν καθαρὲς τέχνες, λέγεται — καί δέν εἶναι σχῆμα λόγου — ὅτι τείνουν νά γίνουν μουσική. Παρόμοια, κάθε ἐπιστήμη προσπαθεῖ νὰ ἐξαγνισθεῖ μέσα στά μαθηματικά.

Κι αυτό συνιστά τόν ανθρώπινο χαρακτήρα τῶν ἐπιστημῶν, τῆ συνεχῆ πνευματοποίησησὶ τους: γιατί ἀγωνίζονται νά μεταφέρουν στό σύμπαν τούς ὑποκειμενικούς ὑπολογισμούς τοῦ εἶδους, καί ὁ ἄνθρωπος ἐξακολουθεῖ νά παραμένει, ὅπως λέγει τὸ ἀρχαίον ρητό, τὸ μέτρο ὄλων τῶν πραγμάτων. Ἄλλὰ αὐτός ὁ δρόμος εἶναι παγετώδης καί μοναχικός. Καί τὸ πλῆθος, πού παίρνει ξανά καί ξανά στά χέρια του ἐπιστημονικά βιβλία, δέν ὀδεύει πρὸς τὰ φλογερά ψύχη τῆς αἰωνιότητος: τὰ μέλη του δέν εἶναι εἰδήμονες καί ὀφείλουν νά περιορίζονται γιὰ πάντα, μέ τὰ διακαῆ ἐρωτήματά τους, στίς ἐξωτερικές αὐλές. Γιατί ἀντικείμενα τῆς λαχτάρας τους εἶναι οἱ συνδυετικές συγκινήσεις, οἱ κοσμικές συγκινήσεις, οἱ συγκινήσεις πού ἀφυπνίζονται ἀπό τὴ σκέψη, ἐκεῖνες ἀκριβῶς πού μιά καθαρὴ καί αὐστηρὴ ἐπιστῆμη ὀφείλει πάντα ν' ἀρνιέται καί πού μονάχα ὁ ποιητῆς μπορεῖ νά δώσει. "Ὅσοι ἀρπάζουν τὰ ἐπιστημονικά ἢ ψευτοεπιστημονικά βιβλία, καθὼς κι ὅσοι ἄλλοι πιάνουν στά χέρια τους διηγήματα ἢ ἐφημερίδες ἢ ὁποιαδήποτε τυπωμένη πατσαβούρα, τὸ κάνουν γιατί δέ θ' ἄντεχαν νά τρέμουν ἀπογυμνωμένοι κάτω ἀπ' τὰ ἀστέρια. Λαχταροῦν γιὰ κάτι πού μόνο ὁ ποιητῆς μπορεῖ νά τοὺς δώσει ὅταν καλύπτει τὴ γύμνια τους μέ τίς πτυχές τοῦ μανδῦα του. Ἡ ποιητικὴ δημιουργία, γράφει κάπου ὁ Hebbel στό ἡμερολόγιό του, ρίχνει στοὺς ὤμους μας ἕνα ροῦχο γιὰ νά μᾶς ζεστάνει. Τὸ πλῆθος συμμερίζεται αὐτὴ τὴ ζεστασιά γι' αὐτὸ τὸ λόγο παγιδεύει κομμάτια ποιητικῆς δύναμης τῆ στιγμῆ πού φαντάζεται ὅτι τιμᾶ τὴν ἐπιστῆμη. Ὁ νοῦς τῶν ἀνθρώπων στηρίζεται σέ μιά συναισθηματικὴ σκέψη, σέ μιά ἐκλογικευμένη συγκίνηση, σέ μιά μεσολάβηση ἀνάμεσα στόν ἑαυτὸ τους καί σέ ὅλα ἐκεῖνα πού ἡ ἐπιστῆμη, στὴ μεγάλη τῆς ἀπάρνηση, θεωρεῖ διά παντός ἀπρόσιτα στίς ἀνθρώπινες ἀνάγκες. Ἄλλὰ ἀναζητοῦν τὸν ποιητῆ καί δέν τὸν ὀνομάζουν.

H. v. Hofmannsthal

Ἀπόσπασμα ἀπ' τὴ διάλεξη *Der Dichter und diese Zeit* πού δόθηκε τὸ 1907 στὴ Βιέννη.

Ὁ Οὐγγο φόν Χόφμανσταλ ἀνήκει στόν κύκλο τοῦ αἰσθητικοῦ-ψυχολογικοῦ ἱμπρεσιονισμοῦ τῆς Βιέννης. Γεννήθηκε τὸ 1874 καί σπούδασε στὴ Βιέννη. Τὸ 1891 συναντήθηκε μέ τὸ Στέφαν Γκεόργκε καί ἀνῆκε στόν κύκλο του ὡς τὸ 1905. Ἐξῆσε σάν ἀνεξάρτητος συγγραφέας, συνεκδότης τοῦ περιοδικοῦ «Morgen» (Ἀὔριο) καί ἐκδότης τῶν «Neuen dt. Beiträge» (1922-1924). Πέθανε τὸ 1929 στό Ρονταούν. Ἔργα του: *Λυρικά δράματα*: 1891 Χτές, 1892 Ὁ θάνατος τοῦ Τιτσιάνο, 1893 Ὁ τρελός καί ὁ θάνατος, 1897 Μικρά δράματα. *Δοκίμια*: 1901 Τὸ γράμμα τοῦ Λόρδου Σάντος. *Δράματα*: 1904 Ἡλέκτρα, 1905 Ὁ Οἰδίποδας καί ἡ Σφίγγα, 1911 Ὁ καθέννας, 1922 Τὸ μεγάλο παγκόσμιο θέατρο. *Κωμωδίαις*: 1908 Ὁ γυρισμός τῆς Χριστίνας, 1912 Ὁ Δύσκολος. *Πολλὰ διηγήματα. Δύο λιμπρέτα γιὰ τίς ὄπερες τοῦ Ρ. Στράους*: 1911 Ὁ ἱπότης μέ τὸ Ρόδο, 1912 Ἡ Ἀριάδνη στὴ Νάξο. Ἐνα ἀτέλειωτο μυθιστόρημα πού δημοσιεύθηκε τὸ 1933 Ὁ Ἄνδρας ἢ οἱ Ἐνωμένοι. Καί μιά τραγωδία: 1925 Ὁ Πύργος.